

PICTURA / BLAD

01 / 2022

INHOUD /

Na twee bijzondere jaren met beperkte mogelijkheden zijn we er nog. Dat komt mede door jou, Pictura lid. Met dank aan leden kunnen we als podium voor hedendaagse kunst blijven bestaan. De jaarlijkse contributie vormt ongeveer het budget waarmee tentoonstellingen gerealiseerd kunnen worden. En dat blijft toch de kern van wat we doen. Lees alles over nieuwe exposities, nieuwe leden, nieuwe boeken, nieuwe plannen en een oude tuin. En kom vooral kijken!

P 03 INHOUD

P 04 **Intergalactic Planetary Planetary Intergalactic /**
Repeat me, all you see is me / Evelien de Jong
Cloud of Unknowing / Niki Murphy
Resilience / Chung Hsi Han

P 10 BOEK / **Ton Kraayeveld**

P 12 **Via de aarde uit je hoofd /** interview met **Frank Storm**
Hanneke Kijlstra

P 16 BOEK / **Inez Odijk**

P 18 **ANJA DE JONG.** / Ina Boiten

P 24 BOEK / **Margreet Huisman**

P 26 **Modeltekenen in Pictura /** Hanneke Kijlstra

P 30 DUOTOON / **Frans van Lent**

P 34 NIEUWE PICTURIANEN

P 38 Corona Correspondentie / **Niki Murphy x Kitty van der Veer**

P 39 **mede mogelijk door /** COLOFON

Evelien de Jong / **REPEAT ME, ALL YOU SEE IS ME**

Gemaakt in dit corona tijdperk kan het niet anders dan dat Evelien momenteel de hoofdrol heeft in haar werk. Ze is een ENZON-EXPLORER. Ze heeft zichzelf gekloond, zodat ze opgebeamd kan worden om naar de planeet Enzon te gaan. Deze planeet heeft Evelien recent ontdekt. Om er achter te komen hoe de planeet er uit ziet stuurt ze haar klonen naar Enzon om daar de boel te verkennen. Evelien de Jong is als Enzonexplorer en als kloon het onderwerp van 'Repeat me, all you see is me'.

In haar werk en installaties gaat Evelien op zoek naar antwoorden op vragen zoals:

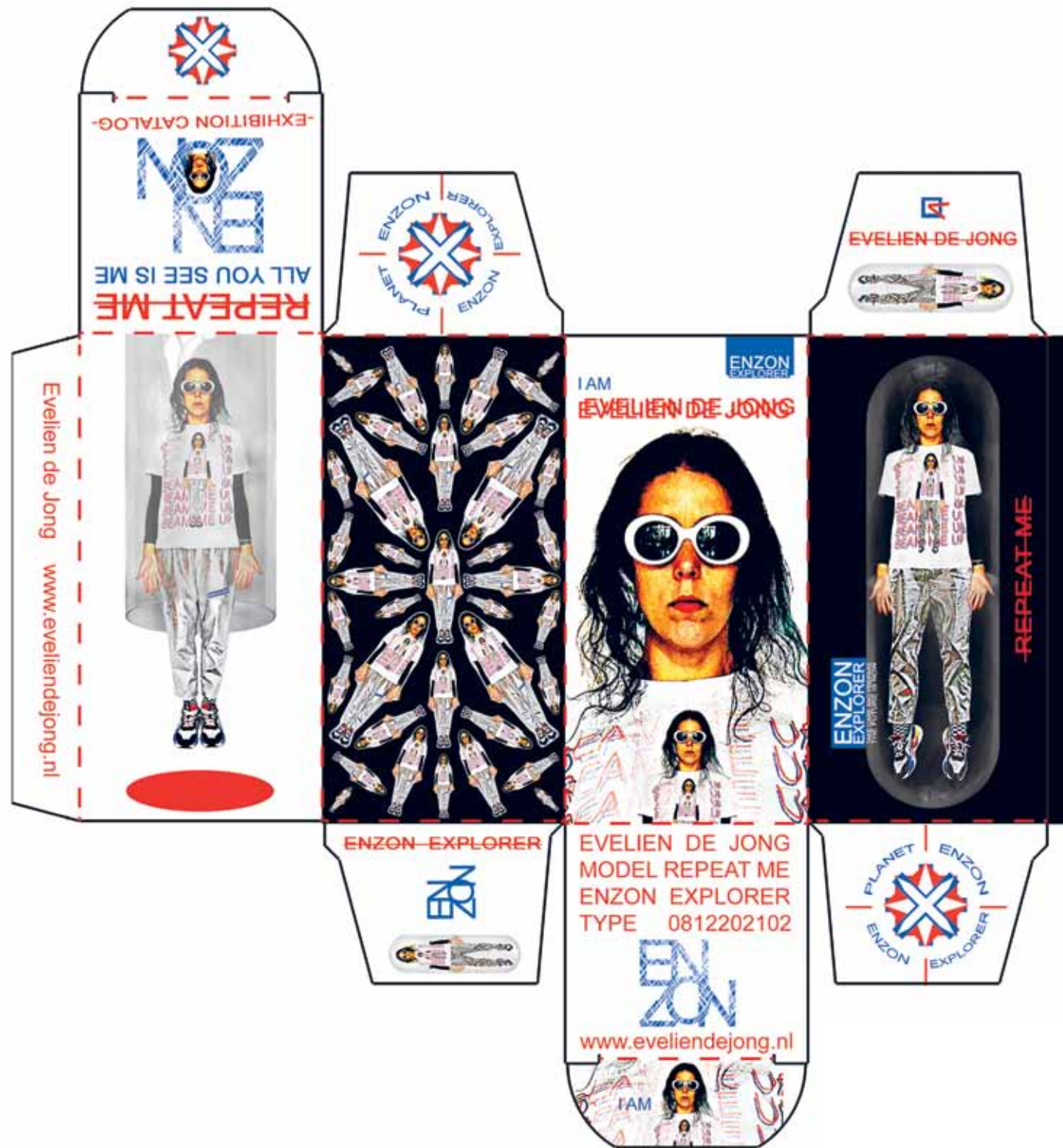
- Hoe ziet Enzon eruit?
- Hoe klinkt Enzon?
- Hoe zorg je ervoor dat je gezond blijft wanneer je naar Enzon gaat?
- Hoe smaakt Enzon ijs?
- Hoe ga je er naar toe?

Tickets om naar Enzon te gaan zijn reeds te koop.

Nieuwsgierig?

Kom de tentoonstelling in Pictura bekijken of breng een bezoek aan de website: eveliendejong.nl

De catalogus 'Repeat me, all you see is me' is tijdens de tentoonstelling te koop in Pictura.

Niki Murphy / CLOUD OF UNKNOWING

‘Ordinarily, when we look to the sky and look to the stars, we think of the stars of objects far out and of the vast spaces between them. There is another way we can look at it. We can look at the vacuum, at the emptiness instead as a plenum, as infinitely full rather than infinitely empty. And that the material objects themselves are like little bubbles, little vacancies in this vast sea.’

David Bohm

Het begon met een radicale handeling door een gelaagde grote tekening volledig uit te gummen om te zien wat er van overbleef. Daarna kwamen er honderden balpennen aan te pas om het overbodige weg te strepen. In plaats van een highlighter om het hoofdzakelijke te onderstrepen, maakt Niki Murphy alles wat er niet toe doet een diep donker blauw. En intussen verstrijken twee corona jaren.

De bewerkte vellen papier van stevige en fragiele materialen hangen over en onder elkaar, als lappen stof te bekomen van het intensieve werkproces. De muurvullende installatie toont een universum en een microcosmos, tegenstellingen en overeenkomsten: een ‘Cloud of Unknowing’.

Murphy over haar manier van werken:

Ooit, in een masterclass werden we gevraagd

om een eigen kwaliteit te beschrijven. Ik noteerde: ‘ik kan zó lang naar iets kijken dat het een abstract gegeven wordt.’

Daar heb ik regelmatig profijt van. Ik kijk en teken, als een verkenning van de ruimte om mij heen, aftasten middels lijnen op papier. De contouren van voorwerpen op een tafel kunnen in ons voorstellingsvermogen de lijnen van een architectonische ruimte worden. Schaal en dimensie zijn immers variabel. Kijkend naar de ruimte tussen deze voorwerpen op tafel, kom je een ander fenomeen tegen: de tussenvorm.

Begin 2021 brak ik mijn pols. Ik werkte daardoor voornamelijk thuis en maakte veel tekeningen van een gigantische, uit de kluiten gegroeide, huisplant. Je kunt als tekenaar de contouren van een voorwerp volgen, maar je kunt ook de tussenruimte tekenen. Tussen de bladeren en takken bevonden zich namelijk evenzo boeiende vormen. Bij het tekenen van de tussenvormen knispert het brein, een prettige bijkomstigheid. Zo is de serie grafiet en inkttekeningen ontstaan.

Chung Hsi Han / RESILIENCE

Chung Hsi Han (Den Haag, 1958) heeft een voorliefde voor series. In series worden de onderlinge werken versterkt, maar ze moeten ook als werk op zich, als entiteit, kunnen voortbestaan. In het verleden maakte hij series abstracte inkttekeningen die associaties oproepen met zijn Chinese wortels.

Na de eerste inkttekeningen is hij aan reusachtige houtskooltekeningen gaan werken, bestaande uit losse vellen die aaneengeschakeld een panorama van 64 x 396 cm of zelfs 64 x 792 cm vormen. Daarin stond het landschap centraal, soms liefelijk, maar vaak onherbergzaam, zonder een spoor van een mens. Gelijktijdig ontstonden ook series van kleinere tekeningen die, in een blok gepresenteerd, zowel gebeurtenissen op micro- als macroschaal weergeven.

De afgelopen twee jaar was de wereld in de ban van corona. Ieder was meer op zichzelf aangewezen. Chung heeft deze tijd als heel louterend ervaren en zeker niet als zwaar. 'Ik kon gewoon werken aan nieuwe series waarvan ik inhoud en betekenis nog niet wist. In eerste instantie gebruikte ik hiervoor oude, kleine doeken waarbij door het aanbrengen

van een verflaag een nieuwe huid werd aangebracht.'

Deze huid ademde een andere sfeer. Niet de weidse perspectieven van het landschap, maar meer ingezoomd op een ondefinieerbaar abstracte ruimte. Eindeloos verplaatste hij de doeken ten opzichte van elkaar, totdat ze de beste eenheid vormden. Zo ontstonden twee veelluiken: een 12-luik, getiteld 'Reflection' en een groter 15-luik, met als titel 'Resilience': (innerlijke) veerkracht.

Nieuw in het laatste werk 'Resilience' is het gebruik van een uitgesproken kleur per doek. Dat vraagt een langer kijken daar ze abstracter zijn. Sleutelwoorden voor deze serie zijn intuïtie, mededogen, naturen, associatie met geluid en samenhang. Dit werk neemt een prominente plaats in de Derde zaal in, geflankeerd door de 'Reflection' serie bestaande uit een reusachtig tweeluik van houtskool op papier van 150 x 220 en - 290 cm, een groot olieverfschilderij en een 6-luik. Bij binnenkomst zijn kleinere tekeningen uit de serie 'Black Source/Blooming' en 'Interior' te zien en twee speciaal voor deze gelegenheid gemaakte leporello's op Nepalees papier. In de foyer is 5-luik 'From the other Side' te zien; inkttekeningen op de achterkant van Nepalees papier, naast een groot olieverfschilderij getiteld 'Resilience'.

TON KRAAYEVELD

LABYRINTH

– paintings and drawings

Binnenkort verschijnt onder de titel LABYRINTH een boek over het werk van Ton Kraayeveld. Hierin een uitgebreid overzicht vanaf het begin van zijn carrière in 1985 tot heden. Met veel aandacht voor de invloed op de ontwikkeling van zijn werk van 'artist in residence' projecten in o.a. Zimbabwe, Berlijn en Leipzig en een oriënterende reis naar China.

Behalve veel beeld bevat het boek een essay door kunsthistoricus Bertus Pieters en een uitgebreid interview met Kraayeveld door curator Marie Jeanne de Rooij. Daarnaast zijn er korte tekstbijdragen door kunstenaar/curator Katja Diallo en verzamelaars Ge van Steenberghe, Madeleine Steigenga en Niek van Vugt.

uitgave: JapSam Books, www.japsambooks.nl

vormgeving: Studio Renate Boere

verschijningsdatum (onder voorbehoud): 1 maart 2022

mede mogelijk gemaakt door:

Gemeente Dordrecht, Jaap Harten Fonds, Mondriaan Fonds, Voordekunst

VIA DE AARDE UIT JE HOOFD

Een besloten stadstuin, veilig ommuurd. Gevuld met bomen, struiken, bloemen, varens en kronkelende paadjes van oude bakstenen. Overal klinkt vogelgezang en getsjilp. Merels, mezen en mussen. Een lustoord, een paradijs, waar de zon in vlekjes door felgroene bladeren van de wijnrank valt, die zich knoestig een weg slingert over een afdakje met daaronder een schaduwbank. Rivieren van mosstenen, tapijten van wilde aardbeien, en een appelboom die frivool in bloei komt. Zo kán de tuin van Pictura eruitzien, maar op een paar varens, klimop en wat ontluikende herfsttijloos en hyacinten na, is het nog niet echt groen op deze grauwe, grijze en koude winterdag. De tuin slaapt.

Een tuin heeft, net als alles wat leeft, liefde en aandacht nodig om te groeien. En als Frank Storm die 50 jaar geleden niet had gegeven, was het waarschijnlijk een oerwoud van brandnetels en bramen gebleven. Frank, nu 71 jaar, stopte maar liefst een halve eeuw zijn ziel en zaligheid in het groene binnenhof van het Teekengenootschap. Niet alleen omdat hij van planten en ander groen houdt, dat is te kort door de bocht. De tuin is voor hem ook therapie, hier komt hij weer in contact met zichzelf, met zijn lichaam. 'Deze plek was er om uit mijn hoofd te geraken, verbinding te maken met de aarde, en met mijn hele wezen weer tot mezelf te komen. Door buiten te zijn, kreeg ik weer een band met het geheel. Kwam ik tot rust, alleen al door te kijken. "Kijk die boomkruiper, kijk die mees, oooh zo mooi die sneeuw". Het was essentieel voor mijn kunstenaarschap en drukke werk, ik had het gewoon nodig.'

Het grafisch atelier dat aan de tuin grenst, was 50 jaar geleden de gemeenschappelijke keramische ruimte. De ramen waren dicht getimmerd, en de deur naar buiten stond garant voor een vrije val van zeker een meter in torenhoge brandnetels. Verder was het vooral het domein van konijnen en kippen, en in gebruik als parkieten- en katten begraafplaats.

Stapje voor stapje werd het perceel aangepakt. De konijnen werden vrijgelaten, de brandnetels verwijderd. De tuin werd uitgegraven zodat er hogere borders ontstonden. 'Led Brand wilde er graag graven', vertelt Frank, 'hij vond een lakenloodje met een kofschip erop, wat pijpjes en scherven tegeltjes. We vonden ook een middeleeuws straatje. Stenen daarvan, en die van de afbrokkelende tuinmuur werden gebruikt om de borders mee op te bouwen. De geplande vijver werd het niet, omdat het grondwater veel te laag stond.' Wel kwam er een soort zitkuil, gemaakt van oude straatstenen die de gemeente wegdeed, toen de weg voor Pictura opnieuw werd aangelegd.

'In het begin was de tuin de plek waar alle kunstenaars gingen lunchen tussen de middag, maar dat stopte geleidelijk en toen werd het eigenlijk mijn tuin', vertelt Frank.

'Ik begon met het aanleggen van de paden, inclusief het geheime pad achterlangs. Vooral kinderen vinden dit prachtig', zegt hij, terwijl hij de jostabes opzij duwt, bukkend en dan kruip-door-sluip-door langs de vlinderstruik.

En er kwamen planten, zorgvuldig bijeen verzameld uit alle delen van de wereld. Uit Japan smokkelde Frank in zijn binnenzak zaailingen van varens, die nog steeds staan te pronken. En ook de holpijp die aan alle kanten uitlopers maakt, kwam uit dat oosterse land. Vanuit Bordeaux fietsten andere planten, zoals tongvarens mee naar huis, of eigenlijk, naar tuin. En vanuit Mallorca vlogen stekjes blauw guichelheil naar dit kleine stukje groene binnentuin in Dordrecht.

'In 1988 werd het gebouw van Pictura gerestaureerd en we wilden voorkomen dat de tuin zou worden platgetreden. De toenmalige stadsbioloog, de heer Hottentot, wilde de bijenorchis beschermen die hier toen stond en wees het Picturahof aan tot beschermde stadstuin. Daarmee hielp hij om de tuin in haar huidige vorm te behouden.'

Maar het ging niet altijd gemakkelijk en soms moest er gevochten worden voor dat behoud. Zo was er in de jaren '90 een bestuur dat het een goed idee vond om de tuin te betegelen en er een expositieplek van te maken. 'Toen heb ik gezegd: "Ho ho, zo vaak hebben we geen expo buiten", en is het niet doorgegaan. Bovendien waren bezoekers buiten niet verzekerd en was er geen toezicht, dus dat was ook een goede reden om het af te blazen.'

Meer en meer werd het Franks tuin, en zo kwamen de appelboom, de druiven, de vijg en de jostabes en deden kruiden zoals rozemarijn en munt hun intrede. En natuurlijk de zaailing van de judasboom uit de tuin van de toenmalige Kamer van Koophandel aan de Groenmarkt. Niet alles was het werk van Frank. Ook de vogels deden een duit in het zakje. Die wilden namelijk graag een fijn-bladige vlierbes en ook een Gelderse roos om in te broeden, en een takkenbos eronder om veilig te schuilen. Dus met een welgemikte kwak vogelpoep ontkiemden deze twee struiken op de juiste plek, en Frank zorgde voor de verstopplekjes. Overigens is deze tuin niet zijn enige liefde. Zo gaat hij elk jaar olijven plukken in Italië bij vrienden en zorgde hij een tijdje voor de tuin van huis Roodenburch.

Toen Frank stopte als kunstenaar in het atelier, werd hij een aantal jaren geleden conciërge van het Pictura gebouw. Zo kon hij verder werken in de tuin op de plek die hem rust en ruimte geeft. 'Toen ik op mijn 67ste afscheid nam als conciërge, wilde ik helemaal niks hebben, maar kreeg toch een cadeau van het toenmalige bestuur. Het was een doos van de Novib, en de gever vertelde erbij dat het twee geiten waren. Meteen sloeg bij mij de paniek toe; "Wat?! Geiten?? Hoe komen ze erbij, zijn ze gek geworden?? Hoe moet dat nou in de tuin?" Maar gelukkig bleken het virtuele geiten te zijn, niet voor mij, maar voor een boer in de derde wereld.' Hij lacht hard, 'ik was echt even in shock. Geiten, in de tuin, dat kan toch helemaal niet? Alles afgevreten, nee, dat nooit.'

Al is Frank geen conciërge meer, hij heeft nog wel de sleutel en zorgt nog steeds voor de tuin. Bij hem thuis wachten de bollen van de voorjaartuin geduldig tot ze uitgebloeid in de Pictura tuin de grond in gaan. 'Het voelt wel als mijn tuin, maar andere mensen mogen natuurlijk ook met ideeën komen, zo wil Marleen Oud er bijvoorbeeld ganzenbloem voor Dochter van Dordrecht en oud-Picturalid Ella Riemersma zaaien, en dat vind ik prima. Ik wil niet star vasthouden aan mijn eigen plan, dat ik niet heb trouwens.'

'Als tuinman ben je aan het ordenen, en kijk je door je eigen bril. Dat zou daar mooi staan, dat ruikt hier lekker. Maar planten en bloemen komen en gaan en kiezen hun eigen plek om te groeien. Zo is de bijenorchis die aanleiding was voor de beschermde status, al lang verdwenen. Je beweegt met de tuin mee. Maar af en toe moet je toch snoeien; "Nee, nou word je te groot". Vooral bomen ja, dat is me toch wat. Eigenlijk zijn bomen in de stad altijd gehandicapt, omdat ze nooit tot hun volledige wasdom kunnen komen. Ze worden te groot, en daarom telkens gesnoeid en ingetoomd.' Hij is nog steeds beslist niet blij dat de gemeente pas zo maar, zonder overleg, een paar grote esdoorns in de buurtuin van de Munt heeft gekapt.

Aan stoppen denkt hij voorlopig niet. 'Ik blijf dit doen tot ik 95,5 ben, daarna zien we wel weer verder. Dit is gewoon mijn dagelijkse mogelijkheid om even eruit te zijn, in die stilte, de rust, om even contact met de aarde en de lucht te hebben. Dat is belangrijk voor mij. Het is een veilige plek, met een goede energie. Net zoals de seizoenen wisselen, gebeurt er elke keer iets anders. Dan heb ik ineens een wespennest in een takkenbos, en daarna een hommelnest. Op welke bloemen gaan die zitten? Dat is spannend. En stimuleert mij om hommelvriendelijke planten neer te zetten om hun seizoen zo lang mogelijk te maken. Zo plantte ik die blauwe bloemen, hoe heten ze ook al weer? Oh ja, gewone ossentong. Maar het hommelnest verdween, want ik zag ineens vreemde insecten, wat sluipwespen bleken te zijn, die hun eitjes in de larven van de hommels leggen. Zo is alles steeds in beweging en dat is het mooie van de tuin.'

INEZ ODIJK GROEVEN EN AANWAS

'Groeven en aanwas' is een kunstenaarsboek van Inez Odijk, in samenwerking met grafisch vormgever Art Collart. Het boek bevat een selectie uit haar beeldend werk; grafiek en tekeningen. Imaginaire landschappen en metaforische figuren wisselen elkaar hierin af en vertellen iets over het wonderlijke proces van stemmingen, gelaagdheid en invallen. Het werk verbeeldt de kwetsbare verbinding tussen mens en natuur, een binnen- en buitenwereld.

Het project is tevens een onderzoek naar combinaties tussen digitaal en analoog drukwerk. Kennis uit de boekdrukkunst wordt gecombineerd met de ervaring uit de kunstwerkplaats. Afbeeldingen en tekst zijn in het boek met elkaar verweven tot een intieme kunstbeleving waarin de vormgeving de bijzondere zeggingskracht van grafiek tastbaar maakt. Het ontwerp van het binnenwerk wordt gedrukt op dik papier in vier verschillende kleurtinten; sommige katemen in één enkele pantoon kleur.

Handwerk

Het kunstenaarsboek krijgt een analoog supplement, een gevouwen stofomslag. Het worden vier nieuwe landschappen in een oplage van 350 stuks waarin ook de typografie is opgenomen. Deze landschappen worden gevouwen tot de stofomslag.

Deeltjes (tekstfragment uit het boek) - Landa van Vliet, 2021

'De voorstellingen van Inez Odijk liggen stil op papier — de honderden deeltjes echter waaruit ze zijn samengesteld lijken te krioelen. Van een afstand één kalm geheel, van nabij een complex systeem van stippen, vlekken, blokjes. Alles beweegt — in stilstand. Deze paradox onderga je bij de beschouwing van haar verstilde gezichten waarin je grimassen en ongemak bespeurt. Deze schijnbare tegenstellingen zien we ook in de ritselende boeketten en verrukkende landschappen met grassen, twijgen, oude takken en hybride wezens. Het lijkt alle dagen feest — alles bloeit en groeit, zij het met serene en tevens onheilspellende natuurlijkheid.'

oplage: 350 / verschijningsdatum: medio maart/april 2022

Dit boek is mede mogelijk gemaakt door Stichting droom en daad, makersloket
Het Prins Bernard Cultuurfonds

ANJA DE JONG.

Al vaak ben ik stil blijven staan voor een etalage op de Voorstraat-Noord met bijzondere foto's. Verstilte landschappen en zeegezichten die onweerstaanbaar mijn aandacht trokken. Het maakte me nieuwsgierig naar de maker ervan, Anja de Jong.

Ik sprak haar op een stormachtige maandagmorgen in haar atelier achter die etalage gelegen met uitzicht op de Wijnhaven. Overal lagen er al foto's van haar project 'Monuments of Climate Change' om uit te zoeken voor de komende tentoonstelling 'Troubled Waters' in Pictura.

Troubled Waters (a confused or chaotic state of affairs)

Van 2 april tot en met 8 mei a.s. is de tentoonstelling 'Troubled Waters' te zien in Pictura met werk van Anja de Jong, Rachel Bacon en Suzette Bousema.

In deze tentoonstelling ga jij 'Monuments of Climate Change' laten zien, nieuwe landschappen die zijn ontstaan door modern waterbeheer. De hele serie?

"Ik heb heel veel werk, ik heb er nu dertig uitgekozen op groot formaat, dus het is de vraag of ik die kwijt kan. Het gaat me bij die nieuwe landschappen voornamelijk om de hoeveelheid, variëteit en noodzaak van interventies in het Nederlandse landschap om het hoofd boven water te houden en de bewustwording daarvan. Het idee is om mijn foto's allemaal op één lijn, de horizon, te hangen. De horizon loopt in het midden van mijn beelden, die moet zoveel mogelijk doorlopen."

Dat wordt dan wel een probleem qua ruimte. Je hebt twee collega's, die zich bezighouden met soortgelijke onderwerpen uitgenodigd als mede-exposanten. Ik was een beetje verbaasd daarover, waarom?

"De klimaatproblematiek die komt ergens vandaan, is onderdeel van de ecologische crisis die nog veel omvattender is. Ik had al iets heel groots bij de kladden, maar wanneer je de grootte en de gecompliceerdheid van het onderwerp echt aan de orde wilt stellen vond ik dat ik meer moest laten zien dan alleen mijn project over waterproblematiek. Bovendien werken Bacon en Bousema op een ander abstractieniveau, met verschillende materialen, hun manier van ruimtelijk werken is anders, etc. Ik vind het mooi om die gelaagdheid zowel daarin te hebben als in het onderwerp. Dus ik probeer het breder te trekken om de gecompliceerdheid van het onderwerp op een of andere manier bij het publiek te entameren."

Ga je het dan door elkaar hangen?

"Nee, elke ruimte wordt door ons drieën op een of andere manier ingevuld. Ik blijf de horizon houden en de werken van Bacon en Bousema over lucht, aarde of onderwater doorbreken die lijn, komen daartussen, eronder, erboven of ervoor om samen een ruimer beeld te geven van het door ons aangekaarte ecologische probleem."

Dan heeft het zin om hen erbij te betrekken. Je hebt Rachel Bacon gevraagd, een tekenaar. Zij doet onderzoek naar de rol die tekenen kan spelen in de klimaatproblematiek.

"Haar werk gaat over grafiet en de open winning van kolen en diamant. Een heel bijzondere connectie die ze legt. De mijngaten in het landschap en dat ze het grafiet pakt, daar tekeningen mee maakt om dat aan de kaak te stellen. Grote tekeningen, gevouwen of gekreukt in een semi-sculpturale vorm. Bacon heeft daarnaast nu ook een werk dat ze gemaakt heeft naar aanleiding van het IPCC-rapport over het klimaat, waarvan ze alle regels minutieus uit heeft zitten tekenen. Daarmee stelt ze het trage handwerk tegenover het versnelde smelten van het ijs."

Suzette Bousema houdt zich bezig met minder zichtbare milieu-effecten.

"Suzette heeft een fotografie-achtergrond, maar werkt met diverse materialen, onder andere lucht, glas, water en nu ook wier. Ze kiest haar materiaal naar aanleiding van de milieuvraagstukken die ze aankaart. Zo doet ze nu visueel onderzoek naar stikstofproblematiek, naar de effecten van kunstmest op de natuur."

Heel mooi die combinatie van verschillende benaderingen. Maar het vergt wel enige uitleg, vrees ik.

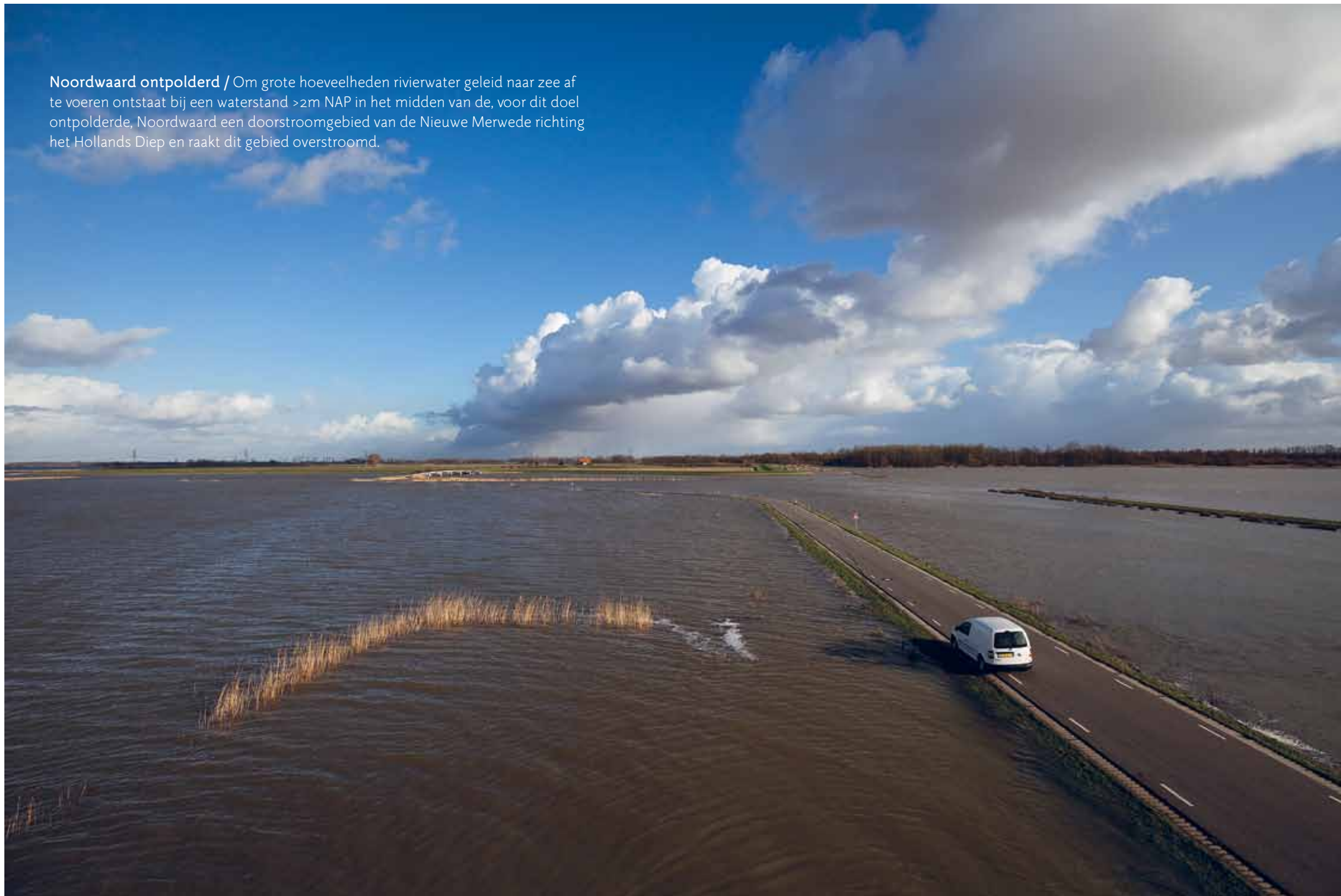
"Ja, er komt een infoblad over de tentoonstelling en daarnaast gaan we op 24 april een klein symposium* organiseren. Daarin stellen we de onderliggende vraagstelling van deze tentoonstelling aan de orde, namelijk wat de rol van kunst is in de huidige ecologische crisis en hoe de kunstenaar deze complexe situatie kan verbeelden. Er zijn twee sprekers: Lotte Jensen, die bezig is vanuit de literatuur- en cultuurhistorie onderzoek te doen naar wat er tot dusver gemaakt is aan kunst om aan 'crisisbestrijding' te doen. De tweede spreker is Alice Smits, die werkt in Amsterdam als directeur/curator van Zone2Source, podium voor kunst, natuur en technologie. Zij is onderzoeker op het gebied van kunst en ecologie. Het symposium wordt afgesloten met een gesprek tussen deze wetenschappers en de drie kunstenaars van 'Troubled Waters'."

Stadskunstenaar

In oktober 2021 ben je benoemd tot stadskunstenaar van Dordrecht voor anderhalf jaar. Een eervolle en interessante opdracht, gefeliciteerd daarmee. Weet je al wat je gaat doen?

"Ik ga het over waterproblematiek hebben, de positie van Dordrecht in de water-

Noordwaard ontpolderd / Om grote hoeveelheden rivierwater geleid naar zee af te voeren ontstaat bij een waterstand >2m NAP in het midden van de, voor dit doel ontpolderde, Noordwaard een doorstroomgebied van de Nieuwe Merwede richting het Hollands Diep en raakt dit gebied overstroomd.

regulering. Vandaar ook dat ik mijn onderwerp wijder moet trekken, want water gaat natuurlijk geen rondje om het eiland, maar komt zowel vanuit het oosten als van de zee vandaan. Die twee krachten komen hier samen. In die zin ga ik daar ongetwijfeld iets mee doen. Ik heb een soort bandbreedte waarbinnen ik onderzoek wil doen van waterbescherming tot waterkwaliteit.”

Hoe kan het Dordtse publiek daar kennis van nemen?

“Daar zijn we mee bezig, maar ik kan daar nog geen uitspraak over doen. Ik heb een voorstel gedaan. In ieder geval komt er een eindtentoonstelling en ik probeer tussen- door ook nog dingen te laten zien. De resultaten zullen uiteindelijk worden opgenomen in het Regionaal Archief Dordrecht.”

In Dordrecht heb je in het verleden al diverse keren je werk getoond: in het Dordrechts Museum, Pictura, het CBK en DordtYart.

“En onlangs heb ik een lezing gegeven over Monuments of Climate Change tijdens de erfgoeddag Zuid-Holland 2021 in Kunstmin met als thema ‘De kracht van water’. Mijn werk gaat namelijk ook over erfgoed, omdat ik met dit project zowel voor- als achteruit wil kijken. Dan zie je ook dat er nu veel aan experimenteel waterbeheer wordt gedaan in het landschap wat heel vaak gebaseerd is op dat wat er al eerder was. Met nieuwe materialen, op basis van nieuwe inzichten, een andere manier van natuurbeheer en meer oog voor de kwaliteit van water.”

Fotografie als middel

Je hebt ook getekend en geschilderd. Wat is het verschil met fotografie?

“Bij tekenen en schilderen begin je met een leeg blad en bij fotografie heb je alles in feite al. Een omgekeerde werkwijze. Het kiezen van het kader is voor mij ongeveer de hoofdzaak; het kader is mijn gereedschap. Wat ik er in zet, maar ook wat ik weg laat. Daarnaast is natuurlijk enorm belangrijk het licht en mijn cameravoering.”

Fotografie is in zekere zin ook beperkt. Je kunt alleen de werkelijkheid weergeven. Maar als je zou schilderen of beeldhouwen of welke andere vrije kunstvorm ook dan kan je een soort oplossing aandragen. Of doe je dat met jouw werk ook, dat je mensen aanspoort om er over na te denken?

“Ja, in die zin is dat laatste mijn drijfveer. Ik wil daarom juist die realiteit laten zien. Bij de serie die ik binnenkort ga ophangen in Pictura, ‘Monuments of Climate Change’, gaat het me daarnaast heel erg er om een reeks foto's te tonen, omdat het een soort optelsom van situaties is waar mensen mee te maken hebben en waar proefnemingen worden gedaan om te voorkomen dat het water de overhand krijgt. Door de herhaling en de optelsom van gegevens kan je een completere bewustwording bij mensen creëren.

Met één beeld, één voorbeeld weet men niet wat er elders gebeurt en ik probeer die variabelen te laten zien.”

Je hebt dus twee dingen: het mooie beeld en je boodschap, de esthetiek versus de ethiek. En die combineer jij toch op een of andere manier.

“Ik wil in eerste instantie mensen naar mijn idee de beste weergave van iets geven en ze vervolgens de vraag stellen: wat is hier aan de hand en daarna: wat kunnen we er aan doen. Een mooi beeld is niet genoeg. Er moet altijd iets zijn waarmee ik een boodschap kan overbrengen, een mededeling kan doen. Waar iemand wat mee moet.”

Het gaat bij jou om de blik van de beschouwer. Hoe die naar de dingen kijkt.

“Ja. Hoe ik die blik, de perceptie kan kantelen. Ik wil de kijker de gelegenheid bieden om zelf de conclusies te trekken. Maar ik leid ze natuurlijk wel door de herhaling, mijn vraagstelling en de manier waarop ik fotografeer.”

En ook door de tekst bij je foto's.

“De titels zijn even belangrijk als de foto's. Ik wil de mensen eerst verleiden met beeld om ze daarna de volgende laag en intentie te laten ontdekken. Dat doe ik door kleine titels onderaan de foto's te plaatsen. Ik vind het belangrijk dat men zich realiseert - in dit geval bij ‘Monuments of Climate Change’ - waar al die locaties zijn, de soort van interventies en hoe die verdeeld zijn over heel Nederland.”

Heb je nooit overwogen om video's of film te maken? Met beweging te werken?

“Ik heb vroeger op de academie wel video's gemaakt. Tot nu toe heb ik niet de behoefte gehad om het te gebruiken. Het enige waarom ik het zou kunnen toepassen is om te laten zien wat er gebeurt in een stilstaand beeld met een vaststaand kader. Bijvoorbeeld als de wind ergens overheen gaat. Dan heb je het over een andersoortige beweging dan de camerabeweging. Dat vind ik wel interessant. Wat ik mooi vind aan stilstaand beeld is dat je meer gefocust bent op die éne locatie - zowel letterlijk als figuurlijk - en met film heb je meer mogelijkheden voor hetzelfde beeld om daar iets mee te doen. De concentratie op die éne plek met die bepaalde kadrering is voor mij heel belangrijk.”

Iets wat opvalt in je foto's, er zijn bijna geen mensen te zien.

“Mijn interesse gaat uit naar het landschap en hoe de mens dat beïnvloedt. Als er zich mensen in mijn foto's voordoen dan zijn ze onderdeel van het landschap op die locatie. En alles wat men achterlaat zit daarom in mijn foto's. Je ziet altijd sporen van het menselijk handelen en dat is al jaren de essentie van mijn werk.”

MARGREET HUISMAN EILAND - KLEILAND DORDRECHT 1220-2020

Het Eiland van Dordrecht en de stad zelf hebben hun vorm gekregen uit dezelfde elementen als waar ik mee werk: water, klei en vuur. Voor het stoken van grote werkstukken ben ik op steenfabrieken terecht gekomen: klei in overvloed, grote vlamovens en een wereld van bakstenen. Van oudsher betekenen bakstenen een bestendig bouw materiaal.

Zie de baksteenarchitectuur waaruit geschiedenis is af te lezen. Zo ook op het Eiland van - en in de stad - Dordrecht. Omdat mijn werk meestal bedoeld is om buiten te staan, werk ik vooral met de vorstbestendige baksteenklei.

Voor wat ik niet in klei kan uitdrukken heb ik woorden nodig. Daarom schreef ik teksten over mijn stad en maakte - met Marleen Oud voor de lay-out en Han Kuipers voor het bindwerk - een tekstbundel gebonden in baksteen ter gelegenheid van het 800-jarig bestaan van Dordrecht.

Het boek verschijnt in een beperkte oplage van 30 genummerde exemplaren, de prijs is 80,20 euro - 10 cent voor ieder jaar - af te ronden tot 80 euro. Informatie en inzage voorlopig bij Margreet na afspraak: 06 2734 9412. De presentatie zal op de 'Dordtse Boekenmarkt' zijn, juli aanstaande.

MODELTEKENEN IN PICTURA

'Ik teken het liefst vrouwen'

Modeltekenen is zo oud als de weg naar Rome en ook in Pictura wordt deze edele kunst al sinds de oprichting in 1774 beoefend. In deze eeuw zijn het Theun Okkerse (67) en Wim van Broekhoven (66) die de tekenavonden in goede banen leiden.

Het is lekker warm in Wim's atelier aan de Hendrikstraat. Tafels, wat stoelen, een drukpers, en aan de muur uiteraard zijn werk. Tekeningen en grafiek in inkt, houtskool en waterverf. Vooral de naakten springen in het oog. Een dame met forse billen, een hand op haar rug. En op een andere muur, een tekening van een jonge vrouw. Diep in gedachten verzonken, verstild. Ze lijkt verdrietig. Ontroerend en bijzonder, hoe een paar rake lijnen iemands gemoedstoestand zo kunnen vangen.

'Maar waarom een interview over modeltekenen?', vraagt Wim. 'Want het is, hoewel een van de fundamenteën van het Teekengenootschap, nu wel een ondergeschoven kindje. Theun staat er anders in, maar hij is als voorzitter meer verbonden met Pictura dan ik, in Pictura is het modeltekenen een soort onderwaterwereld, het heeft weinig betekenis.' Ze vinden het dan ook zonde dat de oude foto van een modeltekenles uit de sociëteit is verdwenen.

De mannen betreuren dat er tegenwoordig veel minder aandacht is voor het modeltekenen. 'Toen wij op de kunstacademie zaten, was het een verplicht onderdeel, maar nu niet meer. Alles verschuift, ook in de kunst. Er is veel meer aandacht voor ideevorming, voor concept. En minder voor het ambacht. Ik vind dat wel een verlies, tekenen heeft immers veel te maken met het ontwikkelen van je handschrift en je ambacht', zegt Theun.

'Voor mij is modeltekenen eigenlijk tekenonderhoud. Om te oefenen met kijken, je motoriek, je tekenvaardigheid. Maar ook het maken van keuzes en de tijd die je hebt. Dat is essentieel voor een kunstenaar', doceert Theun. 'Ik heb les in modeltekenen gehad van Otto Dicke', gaat hij door, 'en die les duurde gewoon de hele dag! Als je ermee bezig bent, zie je pas hoe ingewikkeld het is. Je kijkt, en het signaal gaat dan via je hersenen en je arm naar een twee dimensionaal beeld op papier.' 'Het is een vertaling van wat je ziet, er speelt zich iets in je hoofd af waardoor je het model een nieuwe betekenis geeft', vertelt Wim. 'En dat stijgt uit boven het weergeven van schaduw et cetera, het gaat verder dan anatomie en ambachtelijkheid.'

Het tekenen naar model speelt een belangrijke rol in Wim's werk. 'Ik tekende als kind de hele dag, vooral mensen, en wilde daar iets mee. Maar ik had geen idee dat daar een opleiding voor bestond. Dankzij een goede mentor op de mavo ben ik er toch gekomen.

'Wat wil je dan?', vroeg hij.

'Ik wil de plaatjes tekenen bij verhalen'.

'Er is een tentoonstelling in het Dordrechts Museum van Honoré Daumier, ga daar eerst maar eens kijken', zei hij. Nou, het was alsof er

een bom insloeg, ik was metéén verliefd. De kwaliteit van die tekeningen! Toen heb ik de havo gedaan met tekenen in het pakket, en daarna ging ik naar de docentenopleiding van de kunstacademie in Tilburg. Als docent heb je altijd iets om op terug te vallen.'

Zo'n veertig jaar geleden startte Wim met modeltekenen in Pictura, iedere vrijdag, bij Henk van Dalen. 'Toen Henk na 25 jaar stopte, nam ik het over en nu coördineren Theun en ik om de beurt om de twee weken het modeltekenen.' Nog steeds komen de tekenaars op de vrijdagavond bij elkaar. Het is een ploeg van zes, zeven mannen en vrouwen. 'De meesten zijn amateurs, maar af en toe komt er ook een werkend lid van Pictura, wat we erg leuk vinden. Mensen moeten zich van tevoren aanmelden. We willen geen vrije inloop, de sfeer moet goed blijven voor iedereen.' Vooral Theun is daar heel erg streng in. 'Je moet op tijd komen, anders is de deur dicht.'

Hoe komen ze aan modellen? 'Dat gaat eigenlijk vanzelf, via via.' Het zijn meestal vrouwen die zich letterlijk blootgeven aan de kunstenaar, maar ook wel mannen. 'Ik teken het liefst vrouwen', zegt Wim, 'die poseren puurder. Sommige mannen hebben de neiging om wat macho te doen, een pose te maken, dat is soms ergerlijk. Het is wel een vak.'

'Er heerst vaak een bijzondere sfeer, het is avond, Pictura is dicht voor bezoekers. Als het kan, zitten we in de grote zaal. We zien het als een gunst als iemand wil poseren, vinden dat heel bijzonder. Als je iemand tekent die zich zo blootgeeft, levert dat een enorme verbintenis op. Ik word als het ware verliefd op het model. Niet echt verliefd natuurlijk...' Om even later toe te geven dat hij wel met een model getrouwd is. 'Maar dat was eenmalig', bloost hij.

Ook Theun voelt altijd enorm respect voor het model, 'daarom probeer ik een goede sfeer te waarborgen. Maar soms heb je helemaal niks met een model. Een keer op de academie was er een vrouw, die was zo wit, dat ze bijna blauw leek. Je zag alle aderen, ze leek wel van marmer. En daarbij at ze ook nog pepermuntjes. Ik ben gewoon weggelopen.' Wim grinnikt: 'Ik begrijp wat je bedoelt. Je moet er wel affiniteit mee hebben. Je wilt een model doorgronden, ontdekken, en als dat lukt is het heel magisch...'

Het eerste gedeelte van de avond duurt van acht tot half tien, waarbij het model elke tien minuten een pose aanhoudt, en dan, na de pauze, nog een uur met andere houdingen van telkens vijf minuten. 'Als je alle tekeningen na afloop ziet, denk ik weleens: hebben we echt het zelfde model getekend? Iedereen ziet er iets anders in, en toch lijkt het vaak allemaal. Uiteindelijk is tekenen niet afbeelden, maar verbeelden', besluit Wim.

Het modeltekenen is weer gestart op 4 februari. Wil je mee tekenen? Meld je aan bij Wim: bhwmessers@kpnmail.nl

DUOTOON is de naam van een nieuwe reeks publieke kunstenaarspresentaties in Pictura. De eerste zal plaatsvinden op 25 maart 2022. Toegang is vrij.

De opzet is eenvoudig:

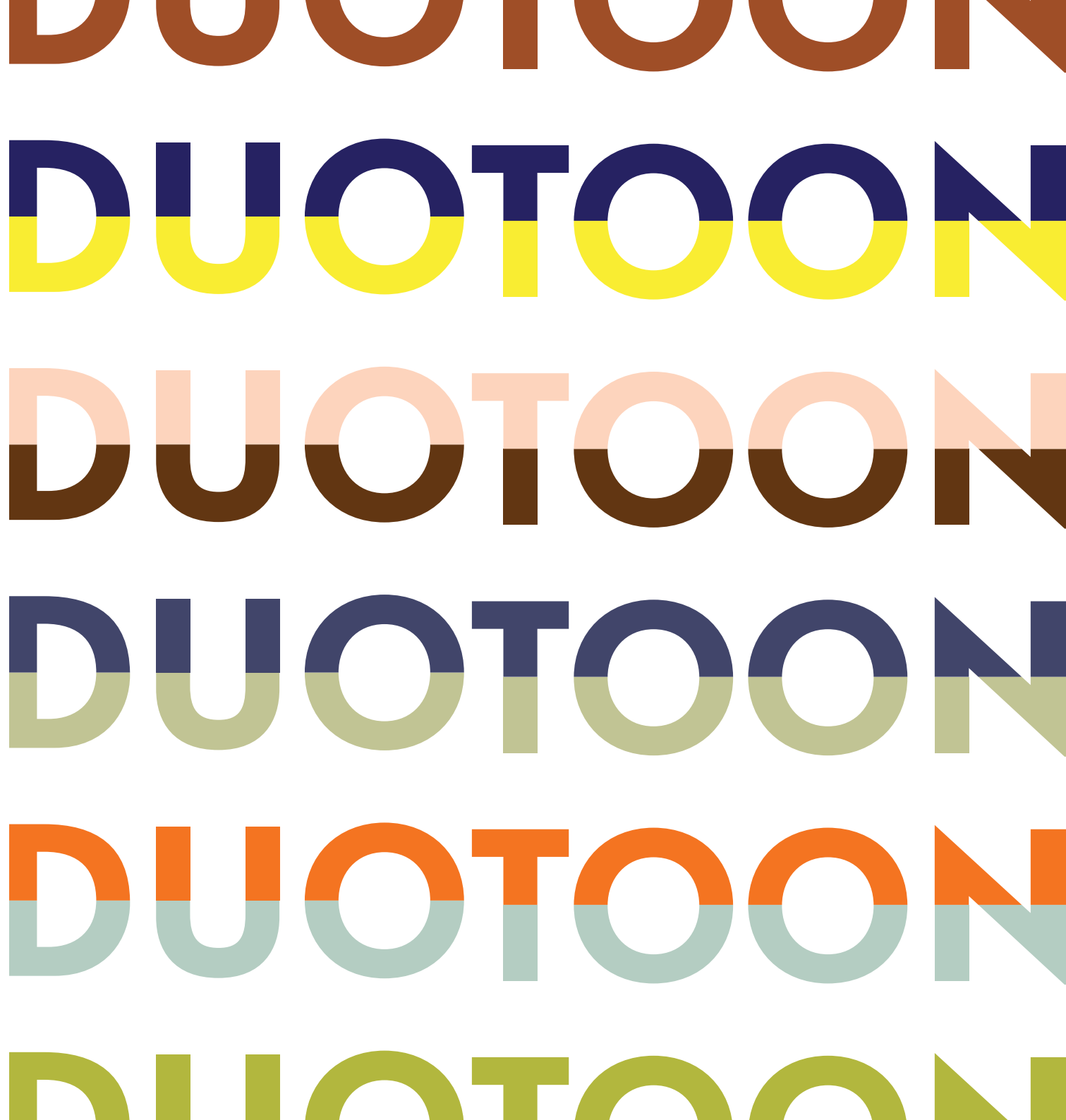
Aan twee (werkende) Pictura-leden wordt gevraagd om, onafhankelijk van elkaar, een presentatie te geven over het eigen werk. Deze presentatie gaat bij voorkeur niet specifiek over het laatste werk, of over de laatste activiteiten, maar over de beeldende taal en over hoe en van waaruit het werk zich tot nu toe heeft ontwikkeld. De kunstenaar bepaalt natuurlijk zelf wat van belang is en waar accenten moeten liggen. Afgezien van de maximum tijd is de aanpak open, zijn er geen regels.

De keuze van de combinatie is min of meer toevallig. De twee presentaties zijn onafhankelijk van elkaar, worden gescheiden door een pauze. Eventuele overeenkomsten tussen de presentaties zijn natuurlijk interessant, maar ook juist het contrast in werk en werkwijze kan een combinatie bijzonder maken. Deze serie zoekt vooral de diepte, we denken dat we daarmee in een behoefte voorzien. Elke presentatie duurt, inclusief mogelijke vragen en antwoorden, maximaal 1 uur. Tussen de presentaties is een pauze van 20 tot 30 minuten.

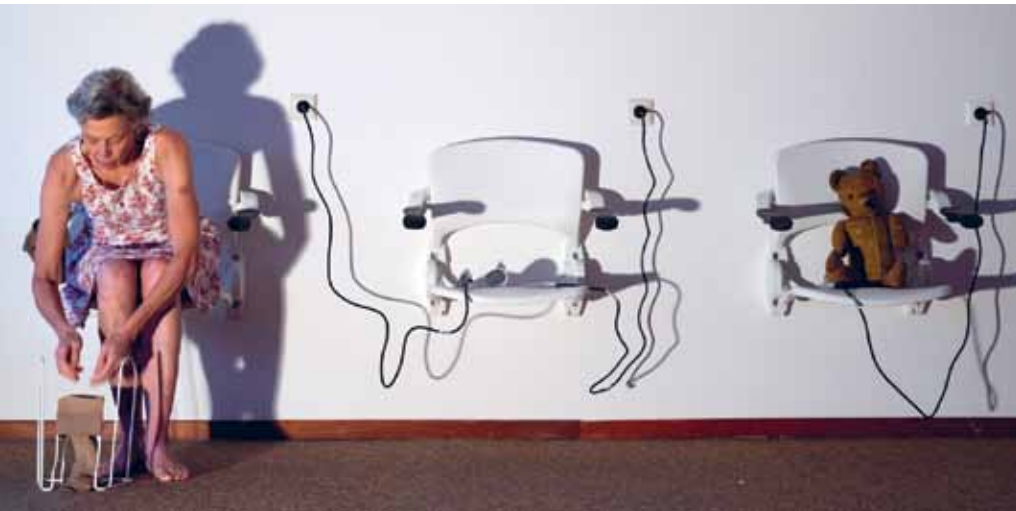
DUOTOON 1/

vrijdag 25 maart
deur open: 19.45 uur
aanvang: 20.15 uur

Duotoon/2 zal plaatsvinden in mei van dit jaar.
Informatie over beiden volgt later.

NIEUWE PICTURIANEN

Ingrid Adriaans

‘Soms zie ik een wereld die niet in staat is de mensheid toe te laten, die niet in staat is tot het opnemen van lichaamsvocht, vang mijn zweet.’

In 2020 studeerde ik af aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. Mijn werk is een combinatie van installatie, sculptuur, performance en animatie. De installatie ‘Wasstraat’ bestaat uit vijf douchestoelen afkomstig uit een oud verzorgingshuis en vijf douchekoppen die met een snoer bevestigd zijn aan een stopcontact. De performance is gerelateerd aan herinnering, kwetsbaarheid en afhankelijkheid.

Mijn werk is vaak geïnspireerd op mijn ervaringen in de ouderenzorg. Belangrijke thema's zijn eenzaamheid, dagelijks leven en individualiteit versus collectiviteit. In mijn installaties maak ik gebruik van voorwerpen uit het dagelijks leven. Je kunt mij tegenkomen in de Dordtse binnenstad en in het buitengebied waar ik kleine performances doe in de publieke ruimte. Mijn acties zijn simpel en gerelateerd aan de dagelijkse levensbehoeften. Hiermee wil ik een onverwacht moment van verwondering creëren.

Sjors Willems

SPANNING DOOR OVEREENKOMSTEN EN VERSCHIL

Mijn schilderijen zijn te omschrijven als abstract minimalistisch. Het zijn doeken waarop enkele geometrisch abstracte vormen staan. Ik heb geen bijzondere affiniteit met de vormen zelf. Het gaat mij om de manier waarop ik de vormen kan gebruiken om tot een interessant schilderij te komen. Ik probeer een spanning te creëren door in een schilderij doeken naast elkaar te plaatsen die voor een deel wel en voor een deel niet op elkaar aansluiten. Binnen een werk kunnen de doeken in techniek bijvoorbeeld hetzelfde zijn, maar in kleur en vorm verschillend. Of zijn de lijnen op ieder doek vrijwel identiek, maar maken ze moeilijk verbinding omdat de lijnen verspringen. Die spanning versterk ik door contrast te gebruiken. Kleurcontrast, licht-donkercontrast, kwantiteitscontrast, vormcontrast en contrast in techniek.

HET PROCES

Kenmerkend voor mijn manier van werken is dat ik lang nadenk voordat ik begin. De schilderijen zijn voor een groot deel al in mijn hoofd geconstrueerd. Raak ik enthousiast over een schilderij in gedachten, maak ik er een tekening van. Als ik vervolgens begin met het schilderij ben ik vrij zeker over hoe het moet worden geschilderd. Na een tijd ontstaan er twijfels. Over een kleur, de techniek of over de vraag of het schilderij nog voldoende binnen een serie past. Met name twijfels over het oorspronkelijke idee van het schilderij vind ik interessant.

Anne Marie Spijker

Flarden van herinneringen, vaak aan mediterrane oorden, worden op het doek genoteerd. Plekken waar het van oudsher al goed toeven is en goden met gewone stervelingen tegen een strakblauwe lucht hun avonturen beleefden. Over de herinnering komt dan weer een kleur, in krachtige streek en vloeiende verf, om ze zo voor de eeuwigheid te bewaren.

Hoe schilder je de geur van oleander, of het ruisen van wind? Van azuurblauw dat verblindt door zongeschitter? Door abstracties in het werk toe te passen wordt de toeschouwer deelgenoot van een melancholisch nabeeld. Altijd met positieve kracht. Is het zonneschijn of mimosa waar de klare taal klinkt van vogelzang?

dank aan Paul Klemann

Anne Marie Spijker / Bewaar de zomer

Lise Sore

Emotie, kwetsbaarheid en herinneringen zijn de centrale thema's in mijn werk. Alles wat ik bij mezelf tegenkom tracht ik nauwgezet te erkennen, zonder enige vorm van zelfmedelijden of schaamte. In 2017 begon ik met het tekenen van zelfportretten op ongebleekt kaasdoek. Dit halftransparante materiaal bleek een belangrijke rol te spelen in het zichtbaar maken van de kwetsbaarheid en vluchtigheid van de boodschap die ik wil uitdragen. Het langzame proces van tekenen is bij uitstek de manier om afstand te nemen van de emoties, en ze op een beeldende manier te analyseren.

Ik heb geleerd dat identiteit ontstaat uit omgevingsfragmenten. Herinneringen aan de plaats waar ik geboren ben, Niger, en ervaringen waar ik nu woon, Nederland, spelen daarin een bepalende rol. Het landschap waarin ik mij bevind vormt zo opnieuw een zelfportret. Beide beelden bieden elkaar evenwicht en hiermee onderzoek ik de vorming van mijn identiteit.

Lise Sore / VertelMeNietWatIkVoel / 2020

CORONA CORRESPONDENTIE

Een uitwisseling in beeld en brief, begonnen in het voorjaar van 2020, het antwoord wordt steeds gehecht aan voorgaande ontvangen post. Zo is vanzelf een leporello gegroeid. De uitwisseling reist steeds tussen Rotterdam en Dordrecht, in dezelfde envelop, op onverwachte momenten.

PICTURA / BLAD wordt mede mogelijk gemaakt door:

hh holster
kantoortotaal
Voor kantoor en thuis, we hebben het allemaal!

The Art of Writing!
**MONT
BLANC**

Spuistraat Dordrecht
T. 078 30 31 830
info@holster.nl www.holster.nl

DORDRECHT

STICHTING STRAND LINKS

COLOFON /

PICTURA / BLAD is een uitgave van Teekengenootschap Pictura

Aan dit nummer werkten mee: Ingrid Adriaans, Ina Boiten, Wim van Broekhoven, Jodi Broekman, Matthijs van Gent, Anja de Jong, Evelien de Jong, Chung Hsi Han, Margreet Huisman, Hanneke Kijlstra, Ton Kraayeveld, Frans van Lent, Niki Murphy, Inez Odijk, Theun Okkerse, Marleen Oud, Matthijs Reppel, Lise Sore, Anne Marie Spijker, Frank Storm, Geerten Ten Bosch, Kitty van der Veer en Sjors Willems

PICTURA / BLAD is gratis voor leden. Ook ontvangen? Wordt lid en neem contact op via: info@pictura.nl.

PICTURA / BLAD wordt naast de vrijwillige inzet van redactie en leden mogelijk gemaakt door onze adverteerders. Zou u graag adverteren? Voor € 120,- verschijnt uw advertentie 3x per jaar in het blad. Stuur een berichtje naar info@pictura.nl en de redactie neemt contact met u op.

ontwerp: niet vouwen a.u.b. / letters: Serious sans (ogentroost.eu) & Nobel

< Peer Vink (tijdens opbouw) / 2021 / Richard Waar? / Pictura / foto: Marleen Oud

PICTURA / DORDRECHT

Voorstraat 190 /

open: wo t / m zo 13-17 uur

t 078 614 9822 /

e info@pictura.nl /

www.pictura.nl